МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Проблеми модернізації України

Випуск 1 (48), 2025

Київ
2025

УДК 330-339; 321.7; 159.9
М58

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 28.05.2025)

Редакційна колегія:
С. В. Храпатий (голова), д-р фіз.-мат. наук, проф.
І. А. Семенець-Орлова, д-р наук з держ. упр., проф.
Я. М. Раєвська, д-р психол. наук, проф.
С. О. Лисенко, д-р юрид. наук, проф.
А. І. Федосов, д-р мед. наук, проф.
М. І. Зубрицький, д-р. юрид. наук
О. М. Гордієнко, канд. техн. наук
В. І. Меджебель (*Чуєнко*), канд. юрид. наук
Л. М. Крива, канд. істор. наук
І. М. Капеліста (виконавчий редактор), канд. наук з держ. упр.
Є. Я. Черняк

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Міжрегіональна Академія управління персоналом.
М58 Наукові праці МАУП. Проблеми модернізації України / редкол.: С. В. Храпатий (голова) [та ін.]. Вип. 1 (48). Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 686 с. Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику висвітлено матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності" (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 20–22 травня 2025 р.).

Наведено тези доповідей учасників науково-практичної конференції МАУП з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

Видається з 2001 року.
Періодичність: 1 раз на квартал.
Засновник: *ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом".*
УДК 330-339; 321.7; 159.9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2025

Г. А. Дмитренко, Н. В. Головач
Людський потенціал як драйвер економічного прогресу в Україні та світі *277*

І. Ю. Дропа
Оплата праці в епоху змін: адаптація до нової соціальної реальності *280*

ГУМАНІСТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА: ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ XXI СТОЛІТТЯ

І. І. Климкова
Основні виклики вищої освіти в умовах нових соціальних реалій *284*

Вацлав Шимек
Digital communication as a factor influencing the development of social skills in the education of children and adolescents in the conditions of the new social reality *288*

Є. Іщенко
Державотворча специфіка української літератури як складова сучасної європейської гуманітаристики *293*

М. Л. Яковенко
Сучасні тенденції трансформації Інституту вищої освіти *298*

А. Д. Божков
Сучасна роль ЮНЕСКО в інтеграції Цілі сталого розвитку (SDG 4) у вищу освіту *300*

О. А. Корман
Особливості впливу позитивної психотерапії на комунікативну функцію мозку *301*

О. В. Деренко
Теоретичні підходи до регіонального економічного розвитку *304*

Н. О. Белозьорова, О. О. Блажко
Шляхи формування мотивації до навчання в учнів сучасної початкової школи *307*

Ю. О. Мєлков
Гуманістичні засади соціальної та інституційної трансформації вищої освіти *309*

А. І. Левченко, В. І. Чуєнко
Проблема захисту прав жінок на сході України *311*

І. М. Левчук, В. І. Чуєнко
Міжнародно-правовий захист біженців та проблеми реалізації їхніх прав *313*

7. Націоналізм : антологія / Наук. т-во ім. В'ячеслава Липинського; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий ; літ. ред. Л. Білик. Київ: Смолоскип, 2000. 858 с.
8. *Старицька-Черняхівська Л.* Діамантовий перстень. Київ: Знання, 2016. 166 с.
9. *Федевич К., Федевич І.* За Віру, Царя і Кобзаря. Малоросійські монархісти і український національний рух (1905–1907 роки). Київ: Критика, 1917. 308 с. ;
10. *Шевченко Т.* Зібрання творів: у 6 т. Київ: Наукова думка. 2003. Т. 5. 783 с.

М. Л. ЯКОВЕНКО
д-р філос. наук, проф., ННІПСН МАУП, м. Київ
orcid: 0009-0006-1595-9048

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

З середини минулого століття вчені починають активно приділяти увагу засадам, змісту та спрямованості розвитку вищої освіти. Причина тому — значущість відповідності стану інституту освіти актуальним запитам соціуму, будь-якої країни, регіону тощо. В мінливому сьогоденні цей запит набуває перманентної нагальності.

Довгий час освіту трактували здебільшого в методологічному модусі: як процес і результат засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок. Процес надбання освіти, що здебільшого відповідав соціально-економічним запитам суспільства протягом всього XX століття, відтворював соціальну установку та певні базові знання майбутнього спеціаліста "на весь період трудового життя". Загалом освіту в традиційному сенсі (тобто передачу певних знань і досвіду природних, соціальних, точних наук тощо з минулого в сьогодення) представники Римського клубу назвали "підтримуючою" [2].

На початку другого тисячоліття світ вступає в нову фазу свого розвитку, що потребує кардинальної зміни головних засад діяльності інституту освіти, який за нових історичних умов виходить на рівень науково-управлінської системи з відстроченим потенціалом соціокультурної реалізації. З'являється необхідність у новому типі освіти, що має на меті перетворення світу, формування техносфери й ноосфери, тобто освіти, спрямованої в майбутнє. Таку систему освіти було названо "інноваційною" [Там само].

У Всесвітній декларації ЮНЕСКО про вищу освіту [6] зазначено, що одне із завдань останньої — підвищувати ефективність своїх функцій критичного осмислення й передбачення шляхом постійного аналізу соціальних, економічних, культурних і політичних тенденцій, направляючи роботу в області прогнозування, попередження й запобігання соціальних катаклізмів.

Вітчизняна вища освіта є складовою світової освітньої системи, побіжно тенденції світового розвитку відбиваються в трансформації її системи, маючи, безумовно, свої особливості. Аналіз стану вищої освіти в Україні вже протягом десятиліть активно дискутується та сприймається амбівалентно: "у нас була і є краща у світі освіта (безумовно, з певними недоліками)" та, водночас, "наша освіта не відповідає світовим вимогам і потребує докорінного реформування".

Чверть століття тому ланцюжок освітнього процесу визначався як "повна схема засвоєння знання, тобто технологічна схема навчання...: сприйняття – розуміння – запам'ятовування – відтворення – застосування – забування – повторення – екзаменаційне відтворення й застосування – поступове й остаточне забування" [3, *8*], що сьогодні частково втратив свою відповідність певним запитам суспільства.

Сформульовані в той же час завдання вищої школи України, що вказували перспективи розвитку системи освіти, залишаються актуальними і сьогодні, не зважаючи на певні її змістовні зрушення. Серед традиційних стратегій, — "закласти необхідну інтелектуальну й моральну базу для плідної діяльності освіченої людини, сформувати в неї нові якості" [4, *24*], запропонований підхід виділяє інноваційні характеристики освіченої особистості, які здобуваються у новій системі освіти, що затверджується на міжнародному рівні (перехід до принципу "освіта через все життя"), а саме:

- готовність до 3–5 разової зміни професії протягом життя;
- уміння спілкуватися, взаємодіяти з іншими людьми, терпимість відносно розходжень у поглядах;
- універсальність і гнучкість професійної компетентності як здатності робити щось краще за інших;
- ініціативність, самостійність, відповідальність, працездатність, дисциплінованість — такі риси особистості, без яких неможлива сьогодні успішна праця в будь-якій сфері [Там само].

Нині все більше усвідомлюється значимість життя особистості й глобальної відповідальності кожної людини; зміцнюється роль вищої освіти в аспекті формування інноваційно-активної особистості; визнається об'єктивна необхідність багатогранності й гнучкості мислення у сприйнятті світових процесів; стверджуються, активно поширюються та застосовуються актуальні можливості інформаційного суспільства; трансформуються методологічні підходи до надання знань.

Слід зазначити, що в спектрі сучасних дискусій про вищу освіту як засобу формування нової особистості значну увагу спрямовано на необхідність формування якостей, які повинні бути властиві особистості для найбільш повного й адекватного вираження себе як носія певної культури, духовних цінностей та моральних норм.

В цьому аспекті цікавими, на наш погляд, виявляються дані соціологічних досліджень студентства, проведених нами протягом декількох років [5, *1*]. Вони демонструють стійкі показники по ряду позицій. Так, сучасна культурна людина на думку молодого покоління повинна уособлювати здоровий спосіб життя (76,5 %), знати особливості національної культури (75,2 %) та культури спілкування (72,4 %), вивчати культурну спадщину інших народів (59,7 %), володіти засобами міжкультурної комунікації (в т. ч. знанням іноземних мов) (58,7 %), демонструвати моральну культуру (37,7 %), бути екологічно освіченою (39,1 %), бути політично освіченою (34,5 %), знати відмінності етичних норм конкретних релігій (14,5 %).

Фундамент цієї "піраміди" спирається на соціальні й гуманітарні знання, знання про людину і навколишній світ, інше ж займає менш значні, з точки зору нашого студентства, позиції щодо культурного стриженя сучасної освіченої людини.

Таким чином, протягом останніх десятиліть відбувається значне зміщення спектру теоретичних доробок щодо актуальних та можливих тенденцій розвитку інституту вищої освіти. Вони відтворюють актуальні запити суспільства з формування конкретних якостей особистості задля активної трудової діяльності та соціокультурної стабільності в мінливому суспільстві.

Нині система вищої освіти змушена охоплювати увагою широкий спектр соціальних та гуманітарних проблем, що постають перед особою, людством в цілому, та безпосередньо перед самим соціальним інститутом.

Джерела

1. *Нагорний Б. Г., Яковенко М. Л., Яковенко А. В.* Студентство і сучасність : монографія. К. : Арістей, 2005. 164 с.
2. *Подолякіна О. В.* Доповідь Римського клубу як змістовна і ціннісна основа для сучасної освіти. *Науковий вісник.* Серія "Філософія". Вип. 52 (ч. І). Харків : ХНПУ, 2019. С. 31–43.
3. *Руденко О.* Освіта на межі тисячоліть: природа кризи і стратегія реформи. *Освіта і управління.* 1999. Т. 3. № 1. С. 7–12.
4. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / за заг. ред. В. Зубка. К. : Вид. дім КМ "Академія", 1997. 290 с.
5. *Яковенко М. Л.* Сучасна освіта в контексті змін. *Virtus (Виртус)*: Scientific Journal. 2016. № 5. С. 174–177.
6. The World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action was adopted by UNESCO's World Conference on Higher Education on 9 October 1998 / URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000141952

А. Д. БОЖКОВ

аспірант НН ІП МАУП
orcid: 0000-0001-6063-7730

СУЧАСНА РОЛЬ ЮНЕСКО В ІНТЕГРАЦІЇ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 4 (SDG 4) У ВИЩУ ОСВІТУ

У сучасних умовах трансформації глобального освітнього середовища Ціль сталого розвитку 4 (SDG 4) — забезпечення інклюзивної, справедливої та якісної освіти — набуває пріоритетного значення. Ключову роль у просуванні, нормативному супроводі та глобальній координації процесу інтеграції цієї цілі у політику та практику вищої освіти відіграє ЮНЕСКО як спеціалізована агенція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

Одним з основних інструментів, через які ЮНЕСКО впливає на освітню політику країн, є Глобальна програма "Освіта-2030", що визначає орієнтири для країн-учасниць у контексті ЦСР. Програма поєднує концепції сталого розвитку, цифрової трансформації, кліматичної освіти та інклюзивності, що дозволяє університетам адаптувати навчальні програми до вимог XXI століття.

Особливої уваги заслуговує документ "Освіта для Цілей сталого розвитку: навчальні цілі" (UNESCO, 2017), який встановлює компетентнісний підхід до формування програм. На його основі формуються рамки компетентностей, зокрема GreenComp — Європейська рамка сталого розвитку (2022), що визначає 12 ключових умінь для здобувачів освіти. Це підкріплюється ініціативою Greening Education Partnership (2022), яка ставить за мету підготувати кожного здобувача освіти до реагування на кліматичні виклики.